

Bogen er en velskrevet introduktion til et emne, det kan være svært at få greb om, og som sådan burde den være obligatorisk læsning for spirende antropologer, kultursociologer, etnologer og andre inden for kulturforskningens felt. Hastrup slår kulturbegrebets nuancer og potentialer fast. Det var på tide, at der blev taget hånd om det, hvorfor bogen hilses meget velkommen.

*Charlotte Baarts
Ph.d., adjunkt
Sociologisk Institut
Københavns Universitet*

Kirsten Hastrup: *Kultur: Det fleksible fællesskab*. Århus: Aarhus Universitetsforlag 2004. 204 sider. ISBN 87 7934 140 3. Pris: 198 kr.

„Kultur er det, vi ser med, ikke det, vi ser.“ De ord er Kirsten Hastrup flittigt og kreativt blevet citeret for, når ansatte i sundhedssektoren og andre steder er blevet undervist i kultur og interkulturel kommunikation. Nu har Hastrup forfattet en ny bog specifikt om kultur, og dermed foreligger der nu en klar og uddybende beskrivelse af, hvad kultur er for en størrelse ifølge Hastrup. Bogen er udkommet i serien *Univers*, en serie, hvis mål det er at bygge bro mellem forskningsmiljø og offentlighed. Den bro synes kærkommen i lyset af den vigtighed, kultur tilskrives i den danske offentlighed i dag – ikke mindst i tilknytning til integration af mennesker med anden etnisk baggrund end dansk.

Hastrup vælger at bygge bogen op, så den følger et historisk kronologisk forløb. Hun indleder således med en teoriehistorisk gennemgang, som afsøger kulturbegrebets opståen og udvikling, og hun ender i sit eget nutidige arbejde med menneskerettigheder og teaterantropologi. På den måde giver bogen en bred indføring i forskningsfeltet, samtidig med at Hastrups egen personlige tilgang opnår en tydelig plads.

Kulturbegrebet lader sig ikke definere entydigt. I erkendelse af det afsøger Hastrup i stedet begrebets kompleksitet og lader synsvinklen på begrebet skifte fra kapitel til kapitel. Gennem otte kapitler gennemgår hun kultur som henholdsvis idé, orden, problem, distinktion, kundskab, arv, rettighed og illusion.

Bogens første to kapitler giver en hurtig indføring i kulturbegrebets og den antropologiske videnskabs opståen. En hurtig og enkel teoriehistorie med fokus på kulturbegrebet. Dernæst kommer et kapitel, som tager fat på „kultur som problem; mangfoldighed, uorden og tavshed“. Dette kapitel er et godt eksempel på en generel tendens i bogen til at spænde meget vidt. Vi skal på en gang fortsætte teoriehistorisk med Boas, Mead og Benedict, høre om, hvorledes kultur som problem er blevet diskuteret i forskningsmiljøet, og vi skal henvises til den danske sundhedssektor og dens (selvdefinerede) problemer med at behandle mennesker med vidt forskellig baggrund. Vi skal også et smut rundt om medicinsk antropologi, æresdrab og thailandske børneprostituerede. Det, som samler kapitlet, er et fokus på „kulturens problem“, nemlig at der uafledigt henvises til den – som enten et socialt eller politisk problem eller som løsningen på det, og at kulturbegrebet på den måde får plads i en retorik, der kan bruges til overgreb og undertrykkelse, og som undervurderer menneskers mulighed for selv at referere til kulturen, bruge den, udfordre den – eller lade være. Tankerne er velkendte for antropologer. Man kan frygte,

at budskabet går lidt tabt for ikke-antropologer, som måtte forvirres over de mange emnespring og skift frem og tilbage mellem offentlighed og forskningsmiljø.

De tre midterste kapitler i bogen behandler temaer, som har været centrale i antropologien, og som på hver sin måde har farvet fagets og offentlighedens forståelse af kultur. Vi kommer rundt om gruppetilhørsforhold, etnicitet og nationalisme. Vi hører om sprog, betydning og erfaring i en lettilgængelig gennemgang, og vi hører om den fokusering, der ligger på vedholdenhed og kontinuitet i studier af kulturel arv, rødder og kulturminde. Emnerne behandles anstændigt, men ligesom i kapitel 3 er der en fare for, at læseren tabes i den store variation af emner, som antropologien kan behandle.

I bogens sidste to kapitler tydeliggør Hastrup, hvorledes hendes eget nyere arbejde med henholdsvis menneskerettigheder og teaterantropologi peger fremad mod en fortsat udvikling af kulturbegrebet. Hastrup er fortaler for et begreb, som fanger forholdet mellem den enkelte og fællesskabet på en måde, der fastholder fleksibiliteten i menneskelig væren. Disse kapitler er klart bogens mest interessante. I kapitlet „kultur som illusion“ fastslår Hastrup, at der stadig er „brug for et begreb, der kan samle perspektivet på de livsverdener, mennesker skaber og forandrer. Et begreb som medtænker både de fælles temaer, der indgår i menneskers billede af sig selv og giver deres handlinger mening og retning, samtidig med at disse handlingers delagtighed i realiseringen af kultur anerkendes“.

Ønsket om at bygge bro mellem forskningsmiljø og offentlighed er tydeligt i bogen, men giver den et lidt pudsigt forløb. Som læser følges man ikke over en bro, der fører en fra et punkt til et andet en gang for alle. I stedet springer man med Hastrup frem og tilbage over broen flere gange, fra antropologisk teorihistorie til den offentlige debat og tilbage igen. Man efterlades med det indtryk, at selvom antropologien nok har meget at sige om kultur – og også meget, der synes aktuelt at bidrage med til nutidens debat om kultur (og integration) – så er der alligevel meget meget langt fra forskningsmiljø til offentlighed.

Bogens styrke ligger i dens søgen efter også at pege fremad og i dens stræben efter at vise, hvorledes kultur giver mening som en analytisk ramme, der i Hastrups formulering modsvarer samfundets kompleksitet med et tilbud om fleksibilitet. Den del er forfriskende læsning, som gør den anbefalelsesværdig for andre og flere end de, som søger en introduktion til antropologiens grundbegreb.

Charlotte Jacobsen
Ph.d.-studerende
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Vibeke Steffen, Richard Jenkins & Hanne Jessen (eds.): *Managing Uncertainty. Ethnographic Studies of Illness, Risk and the Struggles for Control*. København: Museum Tusulanums Forlag 2004. 287 sider. ISBN 87-7289-963-8. ISSN 1811-0665. Pris: 298 kr.

I januar 2000 blev den anden nordiske workshop i medicinsk antropologi afholdt i Danmark. Indlæg herfra foreligger nu som en essaysamling, der alle bygger på igangværende etnografiske studier. De forskellige essays handler om måder, hvorpå menne-